

POVĚSTI MORAVSKÝCH HRADŮ A ZÁMKŮ

NADA
MOYZESOVÁ

MÝTY • LEGENDY • BÁJE

Pověsti moravských hradů a zámků

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

Nada Moyzesová
Pověsti moravských hradů a zámků – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Nada Moyzesová

POVĚSTI

MORAVSKÝCH HRADŮ A ZÁMKŮ

*NAKLADATELSTVÍ XYZ děkuje za laskavé poskytnutí obrazových podkladů
panu Ivanu Tejklovi.*

© Naďa Moyzesová, 2018

Cover Photos © Martin Mecnarowski, kropic1, stmilan, Josef Kubát / Shutterstock.com

© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2018

ISBN tištěné verze 978-80-7597-238-5

ISBN e-knihy 978-80-7597-310-8

NAĎA MOYZESOVÁ /
POVĚSTI MORAVSKÝCH HRADŮ A ZÁMKŮ

Obsah

AUERŠPERK – HRAD ~ 13

HEJKAL ~ 13

BARTOŠOVICE – ZÁMEK ~ 15

PYSKATÝ CÍSAŘ ~ 16

BÍLOVEC – ZÁMEK ~ 17

SMUTNÁ POŠTOVNÍ TRUBKA ~ 17 || ZAČAROVANÉ POHOŠTĚNÍ ~ 19

BLANSKO – ZÁMEK ~ 21

ŠVESTKY PROTI CHLEBU ~ 21

BLUDOV – ZÁMEK ~ 24

ZÁZRAČNÁ VODA ~ 24

BOSKOVICE – HRAD ~ 26

PTÁČNÍK VELEN ~ 26

BOUZOV – HRAD ~ 29

ZALOŽENÍ BOUZOVA ~ 29

BRNÍČKO – HRAD ~ 31

NEMILOSRDNÝ TUNKL ~ 31

BRUMOV – HRAD ~ 33

KAVKA Z ŘÍČAN ~ 33 || VALAŠSKÉ KLOBOUKY ~ 35

BRUNTÁL – ZÁMEK ~ 36

ŽLUTÉ SVĚTLO ~ 36 || KROK O DUŠI ~ 37

BUČOVICE – ZÁMEK ~ 39

STAVBA ZÁMKU ~ 39 || ŠEMBERŮV PODVOD ~ 40

BUCHLOV – HRAD ~ 42

ARKLEBOVO DĚLENÍ ~ 42 || LÍPA NEVINY ~ 44

BYSTRICE POD HOSTÝNEM – ZÁMEK ~ 45

OHNIVÁ PANNA ~ 45

BZENEC – ZÁMEK ~ 47

KATOVA POPRAVA ~ 47

CIMBURK – HRAD ~ 49

KRUTÝ BERNART ~ 49

CORNŠTEJN – HRAD ~ 51

UTOPENÝ OPAT ~ 51 || ČERNÝ PES ~ 52

CVILÍN – HRAD ~ 54

LOUPEŽNÍK HUNZACHES ~ 54

ČECHY POD KOSÍŘEM – ZÁMEK ~ 57

VYPEČENÝ SLUHA ~ 57

DAČICE – ZÁMEK ~ 60

VYKUTÁLENÁ ODMĚNA ~ 60

DĚVIČKY – HRAD ~ 62

PROKLETÉ V KÁMEN ~ 62 || KOVÁŘKA ČARODĚJNICÍ ~ 64

DOBROMILICE – ZÁMEK ~ 66

MODROVOUS ~ 67

DŘEVOHOSTICE – ZÁMEK ~ 69
 KOMTESKA MUZIKA ~ 70 || LES SEBEVRAHŮ ~ 71
EDELŠTEJN – HRAD ~ 72
 OBŘI NA EDELŠTEJNU ~ 72 || LOUPEŽNÍCI NA DELŠTEJNU ~ 73 ||
 ČAROVNÁ HŮLKA ~ 73
FRÝDEK-MÍSTEK – ZÁMEK ~ 75
 SHAZOVÁNÍ KOZLA ~ 75
FRYŠTÁT – ZÁMEK ~ 77
 ZPÍVAJÍCÍ ZVON ~ 77 || VODNÍK Z OLŠE ~ 78
FULNEK – ZÁMEK ~ 80
 MARTINSKÉ POSVÍCENÍ ~ 81
HELFŠTÝN – HRAD ~ 82
 ZALOŽENÍ HELFŠTÝNU ~ 82 || PLANÁ HRUŠEŇ ~ 84
HLUBOKÝ – HRAD ~ 86
 CHAMTIVÝ RYTÍŘ ~ 86
HODONÍN – ZÁMEK ~ 88
 HODONSKÝ ČERT ~ 88 || HVĚZDA Z DÚBRAVY ~ 89
HOLEŠOV – ZÁMEK ~ 91
 HOLEŠOVSKÝ DRÁSAL ~ 91
HOLŠTEJN – HRAD ~ 93
 HARTMAN Z HOLŠTEJNA ~ 93
HOŠTEJN – HRAD ~ 96
 KVĚT KAPRADÍ ~ 96
HRADEC NAD MORAVICÍ – ZÁMEK ~ 98
 SLUJ HANUŠA ~ 98
HRÁDEK – HRAD ~ 100
 POKLADY ~ 100
HUKVALDY – HRAD ~ 102
 ODVÁŽNÝ PRECLÍKÁŘ ~ 102 || NEODBYTNÝ DUCH ~ 103
CHROPYNĚ – ZÁMEK ~ 105
 KRÁL JEČMÍNEK ~ 105
CHUDOBÍN – ZÁMEK ~ 107
 FAJERMON ~ 107 || ŘETĚZ V HROBĚ ~ 108
JÁNSKÝ VRCH – ZÁMEK ~ 109
 PASÁČEK TYMLING ~ 110
JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU – ZÁMEK ~ 112
 VYSCHLÁ STUDNA ~ 112
JAROSLAVICE – ZÁMEK ~ 114
 LASKAVÉ VÍLY ~ 114
JEMNICE – ZÁMEK ~ 116
 PŘÍZRAK CHAMTIVÉHO PURKRABÍHO ~ 116 || BARCHAN ~ 117
JESENÍK – TVRZ ~ 119
 ZLATÝ CHLUM ~ 119
KALTENŠTEJN – HRAD ~ 122
 ZLÁ HRABĚNKA ~ 122
KLIMKOVICE – ZÁMEK ~ 124
 ČERNÝ KOHOUT ~ 124

KOBERŠTEJN – HRAD ~ 126
 KUŽELKY ~ 127
KOBYLÁ – ZÁMEK ~ 129
 KAMENNÁ TVÁŘ ~ 129
KONICE – ZÁMEK ~ 132
 PROROCTVÍ ~ 132 || SPÁLENÁ MANDA ~ 133
KUNÍN – ZÁMEK ~ 135
 VESTA TLUSTÉHO JANKA ~ 136
LEDNICE – ZÁMEK ~ 137
 DRAHOKAM LICHTENŠTEJNŮ ~ 137 || PANENSKÝ MLÝN ~ 138
LUKOV – HRAD ~ 140
 PLÁČ V HRADNÍ VĚŽI ~ 141 || POSLEDNÍ HRA ~ 142
MEDLICE – HRAD ~ 144
 STŘEDOVĚKÝ TELEFON ~ 144
MIKULOV – ZÁMEK ~ 146
 BEZHlavý ~ 147 || VZNIK MIKULOVA ~ 148
MILOTICE – ZÁMEK ~ 149
 ČERNÁ HRABĚNKA ~ 149 || VĚRNÍ ČÁPI ~ 150
MIROSLAV – ZÁMEK ~ 152
 VZNIK MIROSLAVI ~ 153
MÍROV – HRAD ~ 155
 VŠEMOCNÝ PLAMEN ~ 155 || KŘÍŽ ~ 156
MORAVSKÝ KRUMLOV – ZÁMEK ~ 158
 KATOVA PŘEDTUCHA ~ 158
NÁMĚŠŤ NA HANÉ – ZÁMEK ~ 160
 TKALCI ODJINUD ~ 160
NOVÉ MĚSTO NA MORAVĚ – ZÁMEK ~ 162
 MASO OHNIVÉHO PSA ~ 162
NOVÉ ZÁMKY – ZÁMEK ~ 164
 CHRÁM PŘÁTELSTVÍ ~ 164 || ČERTŮV MOST ~ 165
NOVÝ HRAD – HRAD ~ 167
 BÍLÁ PANÍ ~ 167
NOVÝ JIČÍN – ZÁMEK ~ 169
 ZALOŽENÍ NOVÉHO JIČÍNA ~ 170
OBŘANY – HRAD ~ 172
 NEVIDITELNÝ ~ 172 || LAKOMEC ~ 173
OSTRAVA – HRAD ~ 175
 STŘÍBRNÁ PODKOVA ~ 175 || KETLIČKOVU UHLÍ ~ 177
PERNŠTEJN – HRAD ~ 178
 PERNŠTEJNSKÝ TIS ~ 178 || BÍLÁ PANÍ Z PERNŠTEJNA ~ 179
PLUMLOV – ZÁMEK ~ 181
 NEKONEČNÁ VÝŠIVKA ~ 181
POHANSKO – ZÁMEK ~ 184
 VYRYTÉ KOSTI ~ 184
POTŠTÁT – ZÁMEK ~ 186
 POTŠTÁTSKÝ VLKODLAK ~ 187

PŘÍLEPY – ZÁMEK ~ 189
ZAKLETÉ SESTRY ~ 189

PUCHART – HRAD ~ 191
PUCHARTSKÝ LOUPEŽNÍK ~ 191

PULČÍN – HRAD ~ 193
ZBOJNICKÝ KOSTEL ~ 193 || CESTA ~ 195

RAČICE – ZÁMEK ~ 196
PLÁTENÍK ZÁMECKÝM PÁNEM ~ 197 || BUŘIČOVY ŽNĚ ~ 198

ROŠTEJN – HRAD ~ 199
SUD PLNÝ ZLAŤÁKŮ ~ 200 || STUDÁNKA PÁNĚ ~ 200

RYCHLEBY – HRAD ~ 202
KRUTOST ZELENÉHO RYTÍŘE ~ 203

SKÁLY – HRAD ~ 205
ĎÁBLOVA POMOC ~ 206

SLEZSKÉ RUDOLTICE – ZÁMEK ~ 208
ŠPRÝMY HRABĚTE HODICE ~ 209

SOVINEC – HRAD ~ 211
GROŠE ČARODĚJNICE GRULY ~ 211 || PŘÍZRAKY OD VÍLÍHO DOMU ~ 213

STARÁ VES NAD ONDŘEJNICÍ – ZÁMEK ~ 215
SVÍTÍCÍ KOULE ZE ZLATA ~ 215

STARÝ JIČÍN – HRAD ~ 217
ĎÁBLOVY OTISKY ~ 217 || DRAČÍ PROKLETÍ ~ 218 || BÍLÁ PANÍ ~ 219

STARÝ SVĚTLOV – HRAD ~ 221
JASMÍNA ~ 221

STRÁŽNICE – ZÁMEK ~ 225
POKLAD BEZHHLAVÉHO RYTÍŘE ~ 225

STRŽÍLKY – HRAD ~ 228
NEVĚRA A TREST ~ 228

ŠPILBERK – HRAD ~ 231
KRÁLOVNINA VĚŠTBA Z ŠÁTKŮ ~ 231 || KASEMATY ~ 232

ŠTERNBERK – HRAD ~ 234
MODRÝ KVÍTEK ~ 234

ŠTRAMBERK – HRAD ~ 236
VZNIK VRCHU KOTOUČE ~ 236 || STĚHOVÁNÍ ČERNOKNĚŽNÍKŮ ~ 237

TELČ – ZÁMEK ~ 239
VLČÍ JÁMA ~ 239 || BĚH O DUŠI ~ 241

TEMPLŠTEJN – HRAD ~ 242
SEN O TEMPLU ~ 242

TEPENEC – HRAD ~ 244
PEKELNÝ SKOK ~ 244

TOVAČOV – ZÁMEK ~ 246
ZALOŽENÍ TOVAČOVA ~ 246

TŘEBÍČ – ZÁMEK ~ 248
KOVÁŘ ~ 248

ÚSOV – ZÁMEK ~ 250
OBĚŠENÝ SPRÁVCE ~ 250

VELKÉ LOSINY – ZÁMEK ~ 253

SPRÁVCE KUBÍN ~ 253 || MELUZININ PLÁČ ~ 254

VELKÉ MEZIŘÍČÍ – ZÁMEK ~ 256

ČERTOVSKÁ STUDNA ~ 257

VEVEŘÍ – HRAD ~ 259

VZNIK HRADU VEVEŘÍ ~ 260 || ZAŽIVA ZAZDĚNA ~ 260

VÍCEMĚŘICE – ZÁMEK ~ 262

UPLAKANÁ ČERNÁ PANÍ ~ 262

VIKŠTEJN – HRAD ~ 264

ZPĚV VODNÍ VÍLY ~ 264 || NEČESTNÝ BOJ ~ 266

VIZOVICE – ZÁMEK ~ 267

RŮŽE MARIINA ~ 267 || VIZOVICKÝ POKLAD ~ 268

VRANOV NAD DYJÍ – ZÁMEK ~ 270

PANSKÉ VÍNO ~ 270

ZBOROVICE – ZÁMEK ~ 272

SPOR O HÁJ ~ 273

ZNOJMO – HRAD A ZÁMEK ~ 276

STÍNY STRŽE ~ 276

ZUBŠTEJN – HRAD ~ 278

ZHOUBA ZUBŠTEJNA ~ 278 || PŮJČKA ~ 280

ŽĎÁR NAD SÁZAVOU – ZÁMEK ~ 281

DUCH VRCHNÍHO ULRICHA ~ 281

SEZNAM PRAMENŮ ~ 283

Aueršperk – hrad

Mezi Bystřicí nad Pernštejnem a vírskou přehradou se na kopci, zčásti obtékaném říčkou Bystřičkou, nachází rozvaliny hradu Aueršperka. O počátcích hradu, zvaného také Auersperg, Ušperk či Ungersberg, není mnoho známo. Předpokládá se, že hrad vznikl asi ke konci 13. století a za zakladatele se považuje rod Pernštejnů. Jediným písemně doloženým majitelem Aueršperka byl kolem roku 1325 Jimram z Pernštejna. Hrad svému účelu dlouho nesloužil, protože již na počátku 15. století zpustl.

HEJKAL

Není tomu tak dávno, co se lesy Vysočiny hejkaly přímo hemžily. Hejkal, v podstatě neškodné zjevení, člověku nikdy vážně neublížil. Jen ho trochu poškádil. Hůř bylo, když nešťastník nezůstal zticha. Tehdy mu hejkal vyskočil na záda a nechal se odnést až na dohled k prvnímu vesnickému stavení. Cestou chudáka tahal za vlasy a jinak ho všemožně trápil.

Také les kolem Aueršperka obýval jeden hejkal. Drobný chlupatý mužík, ne vyšší než osmileté dítě, s kloboukem hluboko naraženým do čela, zpod kterého koukaly dvě posměšné oči. Jeho „hé, hé, héj“ znělo hned tu, hned tam.

Jednoho letního dne se ke hradní zřícenině vydal na obhlídku statný lesník. Chlap jako hora s rukama, jimiž by mohl zrovna skály lámat. Však také široko daleko platil za odvážlivce, jenž měl vždy pro strach uděláno. Hajný se v letním

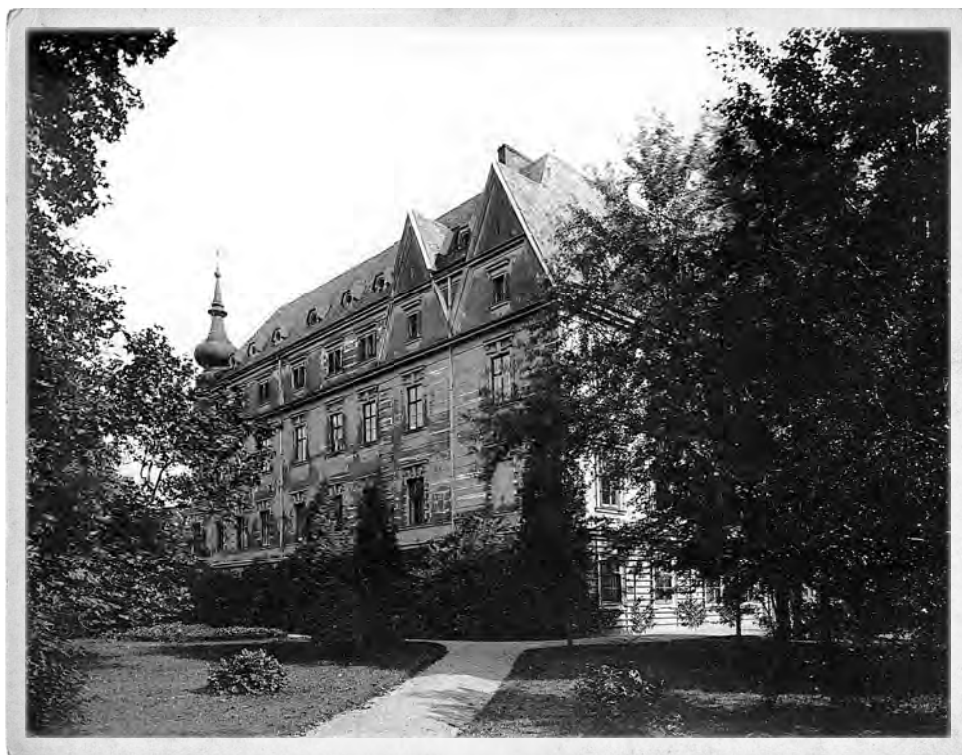
parnu drápal do kopce, a když stanul pod rozvalinami hradu, byl už notně unavený. Rozepnul si tedy kabát uniformy a ustlal si ve stínu na měkkém mechu. „Jen si trochu odpočinu,“ řekl si a zavřel oči. Poslouchal zpěv ptáků, jenž ho brzy přenesl do říše snů. Zdálo se mu o voňavých buchtách, které hajná zrovna peče k večeri, a už se mu na ně v puse sbíhaly sliny.

Na blízký strom usedla sojka a zplna hrdla spustila svůj varovný křik. Hajný se probral a zjistil, že se pomalu smráká. „Je na čase pamatovat na navrátila,“ zamumlal si pro sebe a postavil se na nohy. Právě když vykročil po cestičce z kopce dolů, něco se mu přehnalo za zády. Hajný se otočil, ale nic neviděl. Opět ušel několik kroků a zase za ním něco prosvištělo. Avšak tentokrát se obrátil včas a zůstal hledět tváří v tvář malému chlupatci. Jeho potměšilé oči hajného zrovna probodávaly. Připravený ke skoku čekal jen na jediné slůvko, které by mu dovolilo svézt se na hajného hřbetu. Přitom si pro sebe huhlal hrubým hlasem, který mu občas přeskočil v táhlé hejknutí, z něhož běhal mráz po zádech. Chlupatou rukou dorážel na hajného, jenž chtěl už, už vykřiknout, ale včas si zacpal pusou. Nepodíval se ani napravo, ani nalevo a pelášil z kopce dolů do vesnice. Chvilku se za ním ještě ozývalo hejkalovo dusání, ale brzy utichlo docela.

Hajný se ze strašlivého zážitku rozstonal a hezkých pár neděl si poležel. Když se uzdravil, raději se hradní zřícenině vyhýbal velikým obloukem. Příště by mu třeba setkání s hejkalem nemuselo tak hladce projít.

Bartošovice – zámek

Mezi Novým Jičínem a přirozeně meandrující řekou Odrou se rozkládá obec Bartošovice s novorenesančním zámekem. Už v první polovině 15. století stála na místě dnešního zámku stará gotická tvrz, kde vládl Drslav z Ochab. Během první poloviny 16. století přestavěl Václav Sedlnický z Choltic tvrz do pohodlnější renesanční podoby. Manželka posledního pána z Choltic Anna Podstatská z Prusinovic prodala bartošovické panství nejvyššímu písaři opavského knížectví Janu Felixovi Podstatskému z Prusinovic. V rukou Podstatských se Bartošovice zdržely plných 150 let. Před rokem 1770 se panství dostalo ovdovělé hraběnce Marii Brigitě Taaffové, která se později provdala za hraběte Josefa Emanuela Canal de Malabail. Jejich dcera, krásná a vzdělaná Josefína, byla později nešťastně provdána a brzy od svého manžela utekla k otci do Prahy, kde se jí dvořil i samotný Casanova. Pepi si však za svého druha vybrala vychovatele svého syna Josefa Jiřího Meinerta, s nímž často pobývala na bartošovickém zámku. Roku 1833 odkázala hraběnka Josefína Bartošovice svému nelegitimnímu synovi Hugovi Meinertovi, od jehož dcer panství koupila Emma Fattonová. Za vlády její dcery byl zámek přestavěn v duchu italské novorenesance a svou podobu si ponechal dodnes. Posledními majiteli byla rodina dr. Artura Czczowiczka, která zámek opustila v roce 1938 ze strachu před nacisty pro svůj židovský původ. Roku 1948, po finančním vyrovnání s rodinou Czczowiczkovou, jež se již nazpět nevrátila, přešel zámek do majetku státu. Od roku 1994 je vlastníkem obec Bartošovice a zámek je účelně využíván.

V dávno minulých dobách selských povstání, za vlády císaře Leopolda I. Habsburského, putovali z Uher po zapadlých cestách moravského kraje tři úctyhodní obchodníci. Hustými lesy se však neprodírali pro nic za nic. Pod vážnými obleky obchodníků se skrývali tři mladí šlechtici, kteří z Uher prchali před císařským hněvem, protože podporovali povstání lidu. Po předlouhé pouti došli až na louky u Bartošovic. Tam složili unavené nohy do měkké trávy a řekli: „Nádherný kraj, zde bychom měli zůstat.“ A jak pravili, tak učinili. Uprostřed zelené louky si postavili velký dům, který vesničané nenazvali jinak nežli zámček.

Léta v záměčku šlechticům ubíhala spokojeně až do doby, kdy jednoho horkého letního dne šel okolo chudý, hladový a žíznivý pocestný. Sotva jeho unavené oči uviděly zámček, hned pookřál a zamumlal si pro sebe: „Takový přepychový dům, tam jistě žijí zámožní lidé. Půjdu, slušně pozdravím, poprosím a oni mě jistě přivou k plnému stolu.“ V domě zrovna tři utajení šlechtici dojedli oběd a dopili poslední doušky vína. Vtom někdo zabušil na dveře. Otevřeli a ušlý pocestný vyslovil své přání. Šlechtici se začali ošívát, drbat ve vousech a nakonec pověděli: „Vandrovníku, věc se má tak: kdybys přišel jen o malou chvilku dřív, rádi bychom tě pohostili. Jenže právě jsme sklídili ze stolu vyjedené talíře a spíž zeje prázdnotou. Nemáme nic, čím bychom tě uctili.“ Zklamaný pocestný svěsil ramena a obrátil se k odchodu. Najednou se však vesele ozval nejmladší šlechtic: „Jídlo nemáme, ale v pokladnici se válí poslední tolar. Co s takovým jedináčkem. A ještě ke všemu je na něm obrázek toho pyskatého císaře, kterého nemůžu ani vidět. Tu máš, je tvůj.“ Mladý šlechtic nerozumně zavtipkoval o velkém spodním rtu císaře Leopolda I. a podal tolar chudákovi. Vděčnému pocestnému císařova pyskata ústa vůbec nevadila. Mnohokrát poděkoval a už se viděl v nejbližším hostinci.

Pocestný došel do Nového Jičína, kde si v první hospodě poručil jídlo a jedl až se mu za ušima dělaly boule. Dobré jídlo vydatně spláchl několika korbely piva, a když došlo k placení, jazyk se mu už notně pletl. Tak si prostě pustil pusu na špacír. Pochlubil se všem, že tolar dostal od těch tří šlechticů ze zámčku a nechal si pro sebe ani jejich potupné řeči o císařově velkém pysku. Po městě se drzá historka rychle roznesla a neminula ani četnickou stanici, odkud vedla krátká cesta přímo k císařovým uším.

Vděčný pocestný splatil svým dárcům medvědí službou. Tři dávno zapomenutí šlechtici byli zakrátko objeveni a vsazeni do arestu. S císařovým pyskem totiž nejsou žádné špásy.

Bílovec – zámek

Na okraji Oderských vrchů leží město Bílovec, jímž protéká říčka Bílovka. Městu vévodí barokně upravený zámek, který postavili asi na začátku 16. století páni z Fulštejna. Stavbou zámku se pravděpodobně značně zadlužili, a proto panství přepustili Janu Oderskému z Lideřova. V druhé polovině 16. století zámek koupil Mikuláš Pražma z Bílkova. Jeho potomek Karel Pražma stál při stavovském povstání na straně opozice, a tak po bitvě na Bílé hoře o svůj majetek přišel. V polovině 17. století získal panství rod pánů Sedlnických z Choltic, za jejichž vlády zámek v první polovině 18. století vyhořel a potom byl přestavěn do dnešní podoby. Sedlničtí setrvali v Bílovci až do roku 1945, kdy byl zámek zestátněn.

SMUTNÁ POŠTOVNÍ TRUBKA

„Jéde, jéde poštovský panáček, jéde, jéde poštovský pán...“, neslo se kdysi z Bílovce přes okolní kopce dál do kraje. Takhle zvesela vyhrávala trubka postilióna, který se svým poštovním vozem rozvážel lidem dopisy a balíky. Jen co lidé veselou písničku zaslechli, vyběhli postiliónovi naproti a nadšeně ho vítali. Třeba zrovna pro ně veze v poštovním voze nějaké psaníčko od jejich blízkých.

Jednou zase jel postilión, trubku u úst, od Bílovce dále. Tentokrát však ve svém poštovním voze vezl kromě veselých i smutných dopisů truhličku plnou zlatáků pro jedny pány radní. Vůz nezbedně nadsakoval po hrbolaté cestě a s každým nadskočením se z něho ozvalo zlaté zacinkání. To o sebe v truhlič-

ce cinkaly peníze a postiliónovi se zdálo, jako by mu zvonily přímo v hlavě. Po chvílce už nemyslel na nic jiného, jen na zlatý zpěv truhličky. Přitáhl koni opratě a ten pomalu zastavil. Postilión hbitě seskočil z kozlíku a rovnou do vozu k truhličce. Zatřepal s ní a dukáty mu zlatě zahrály. „Jen nakouknu,“ zamumlal si pro sebe. Sponou z potahu šikovně odemkl zámek a nedočkavě nadzvedl víko. Jasný lesk peněz mu zlatě oslepil oči: „Jen si sáhnu, jen penízky pohladím.“ Vzal do ruky dukát a povídá: „Pro Honzíka na husara. Pro Nanyňku na perník. Vždyť nikdo nic nepozná.“ A přitom se mu druhá ruka sama od sebe za-bořila hluboko do truhly: „Nu co, vezmu si radši půlku.“ Měl půlku zlatáků a tu je slyšet: „Všechny ke mně, aby se ostatním penízům nestýskalo.“ Postilión peníze kvapem nastrkal do poštovního pytle, v lese ho zakopal a místo skryše si označil křížkem z větví. Když se vracel zpátky k prázdné truhličce, posbíral cestou do kapes několik kamenů. Ty nasypal do truhly místo ukradených peněz a truhlu nakonec opatrně zamkl.

Jel zase postilión, jel dál svou cestou. Přiložil trubku k ústům, ale jeho veselá písnička už nezněla tak radostně jako obvykle. Ba ano, i o falešný tón občas škobrtla. Postilión si však ze smutné písničky nic nedělal. Za nakráplého zvuku trubky se dokodrcal do města, kde předal drahocenný náklad. Páni radní truhlu otevřeli a místo na zlaté bohatství hleděli na ušmudlané kamení. Šetření nebralo konce. Samozřejmě že podezření padlo nejdříve na postilióna, ale ten se tvářil jako nevinnost sama a odvolával se na uzamčený zámek. Klidně na svou duši odpřísáhl všechno, co po něm chtěli. Z výsledku ho tedy propustili. Postilión nasedl zpět na svůj vůz a odjel dále rozvážet psaníčka a balíky.

Po čase si v lese vyzvedl schovaný poklad, a protože měl za ušima, neutratil všechno najednou. Pomalu z hromádky ubíral tak, aby na sebe rozmařilým životem neupozornil. Spokojeně žil až do smrti a vůbec netušil, jaká trudná práce na něj čeká.

Když postilión zemřel, byl ve vší úctě pochován na hřbitově. Avšak klidného odpočinku se nedočkal. Hned příští noc po pohřbu, kdy na věži odbýjela půlnoc, se čerstvý hrob otevřel a z něho vyjel kůň s poštovským vozem. Na kozlíku seděl mrtvý postilión, z něhož v cárech visela rozpadající se kůže. Z obličejů mu svítil pár rudých očí a u bezbarvých rtů držel trubku kvílející falešnou melodii, ze které hrůzou vstávaly vlasy na hlavě. Postilión se prohnal branou hřbitova a zamířil na bílovecké náměstí, které za doprovodu naříkající písničky třikrát objel. Potom vyrazil po cestě ven z města.

Od té doby se mrtvý zjevoval každou noc. Po nějaké době už do tmy z kozlíku zářila jen jeho bílá kostra. Bílovečtí měšťané postilióna poznali hned při jeho první jízdě. Dlouho si však lámali hlavy, proč ho potkalo takové prokletí. Až si jeden starý měšťan vzpomněl, že mrtvý kdysi vezl truhlici se zlatem, kterou nedovezl. A tak měšťané konečně přišli na to, kdo byl pachatelem nevyřešeného případu.

Uplynul rok a mrtvý postilión stále noc co noc vyjížděl na své strašidelné výpravy. Obyvatelé Bílovce byli už velmi unaveni, protože se celý rok pořádně nevyspali. Radní se proto sešli, aby vymysleli, jak mrtvého navždy navrátit do jeho hrobu. Dlouho nemohli přijít na nic kloudného, až někoho nakonec napadlo, aby u cesty z města postavili kapli. Všem se nápad zalíbil. Brzy za Bílovcem stála nová kaple, v níž pro jistotu za mrtvého postilióna odsloužili několik mší.

Překážka v podobě kaple mrtvému postiliónovi opravdu zabránila opustit hrob. Mrtvý se svým poštovním vozem už více z hrobu nevyjel a konečně našel ztracený klid. A Bílovečtí ztracený spánek.

ZAČAROVANÉ POHOŠTĚNÍ

Žili, byli kdysi v Bílovci dva chlapci – Tonda a Vincek. První, kulatý soudek, vlasy jako havran. Druhý, urostlý dub, vlasy jako liška. Znali se odmalička, vždyť měli chalupy hned vedle sebe a vyrůstali spolu jako bratři. Když dorostli, nastoupili do řeznického učení.

„Vincku, Tondo! Seberte se a mažte do vedlejší vsi koupit krávu. Ale povídám, ať je ta kravka k světu. Pěkně roslá, žádná stará prašivina,“ poslal je jednoho dne mistr na nákup.

Bok po boku kráčeli řezničtí tovaryšové po cestě a za veselého poštuchování došli na okraj vsi k prvnímu statku. Ve vratech stála kyprá selka, bílý čepec naškrobený a pusu jako malina. Tonda s Vinckem hned k ní. „Pozdrav pánbůh, panímámo, nemáte na prodej statnou kravku,“ uculovali se. „Mám pěkná telátka,“ odvětila selka. Chlapci svěřili ramena: „Za telata by nám mistr vyhuboval. Prikázal koupit kravku.“ „Kupte ode mě a máte vystaráno. Dvě řádná a zdravá telátka se hladce vyrovnají jedné kravce,“ nedala se odbýt selka. Vincek se podrbal za uchem, Tonda si zamnul nos a pověděl: „Tak si teda plácneme.“ Selka roztáhla malinovou pusu do širokého úsměvu. „Tak to musíme dobrý obchod oslavit. Pojdte na krajáč mléka a sladké buchty,“ pozvala chlapce do chalupy.

Tonda s Vinckem se nahrnuli do světnice a hned se usadili ke stolu. Když selka odskočila pro pohoštění, povídá Vincek: „Projdu se po dvoře a trochu se před posilněním protáhnou.“ Venku se rozhlížel a napadlo ho, že se na ten jejich kup půjde podívat. Nahlídl do stáje, ale co neviděl. U nejbližší kobyly dřepěla selka, v jedné ruce mísu a druhou rukou tahala kobyly za ocas. Přitom si něco nesrozumitelně drmolila pod vousy. A už Vincek koukal jako sůva z nudlí. Plesk, plesk, plácaly o mísu pořádné koňské kobližky. Selka na ně zlehka foukla a z kobyliců byly natotata nadýchané buchty. Na víc Vincek nečekal a honem spěchal nazpět do chalupy. Sotva dosedl, vešla dovnitř selka s vypečenou svačinou a srdečně chlapce pobízela do jídla: „Berte si, mládenci, sama jsem buchty upekla. Jsou sladké jako cukrkandl.“ Tonda se na jídlo vrhl jako hladový vlk, ale Vincek se začal ošívát: „Po ránu se spokojím jenom s hltém mléka, panímámo. Tonda se ale určitě nenechá zahanbit a dá si i za mě.“ Tonda se jen v duchu zaradoval: „Je to dřevák, ten náš Vincek. Aspoň si pořádně nacpu panděro.“ Když spokojeně dojedl, rozloučili se s pohostinnou selkou, uvázali telata na provaz a vydali se nazpět do Bílovce.

Kousek cesty putovali mlčky, ale déle už to Vincek nevydržel a začal se pro sebe pochechtávat. „Čemu se řehníš?“ zeptal se Vincka Tonda. „Tobě brachu, tobě. Jak sis pochutnal na buchtách?“ na to Vincek. „Inu, co bych nepochutnal. Lepší jsem ještě nejedl. Ani na zámku určitě lahodnější nemají,“ pochvaloval si Tonda. „Nemají! A ani nikdy mít nebudou! Kdo to kdy viděl, aby na zámku servírovali buchty z kobyliců,“ smál se na celé kolo Vincek. Tondovi v tu ránu zdře-

věněly nohy a zůstal stát jako solný sloup. „Co to meleš, Vincku? Máš všech pět pohromadě?“ obrátil se na něho Tonda s otazníky v očích. Teprve teď Vincek Tondovi po pořádku vyložil celou záležitost s buchtami. Jakmile se Tonda dozvěděl, jak selka k buchtám přišla, nejdříve zbledl, potom zezelenal a nakonec na Vincka dostal takový vztek, že ho kalupem hnal až do řeznického krámu.

Jenom chabou záplatou na zkaženém žaludku mu bylo, že je řeznický mistr za nákup telat opravdu pochválil. Avšak když je příště znova vyslal na nákup, držel Tonda na paměti, aby ho ani nenapadlo vzít si u cizích něco do úst.

Blansko – zámek

Uprostřed Dražanské vrchoviny se na břehu řeky Svitavy rozkládá město Blansko. V něm se nachází renesanční zámek, na jehož místě stávala už ve 14. století stará gotická tvrz. Na konci 16. století za Žalkovských ze Žalkovic byla tvrz přestavěna na renesanční zámek. V polovině 17. století přešlo Blansko na rod Lvů z Rožmitálu, za jejichž vlády byl zámek značně poškozen švédskými vojsky. Na sklonku 17. století ho opravil a přestavěl slezský rod hrabat z Gellhornu, který v Blansku současně položil dobré základy železářské výroby. V jejich šlépějích pokračoval i rod Salm-Reifferscheidt, jenž blanenské panství koupil v druhé polovině 18. století. Salmům, kteří zde měli své letní sídlo, byl zámek roku 1945 státem odebrán.

ŠVESTKY PROTI CHLEBU

Za časů, kdy ještě mělo řemeslo zlaté dno, žil v Blansku švec a tkadlec. Jejich chalupy sousedily hned vedle sebe, ale společnou měly jen chlebovou pec.

Ševcova oprýskaná chalupa byla plná upatlaných dětí a od rána do večera v ní hučelo jako v úle. Švec Vojta byl vůbec rád, že si v zadní komůrce vyšetřil malé místo pro svůj verpánek. Jeho žena Fanka si pro krásu dvakrát nezašla, ale do práce byla jako ďas. Ráno vstala a do večera se kolem muže a dětí točila v jenom

kole. Na nějaký cákanec od polévky na jupce či šmouhu od mouky na tváři pramálo hleděla. Druhou takovou aby pohledal. Stejně by nenašel.

Oproti tomu vedlejší tkalcova chalupa zářila bíle jako nejčistší lilie. Plaňky v plotě stály rovně jako vojáci na vartě a firhaňky v oknech byly stále načechrané jako obláčky. Avšak v chalupě tkalce Hynka bylo ticho jako v kostele. Nikdo neťpal zablácenými nožkami po čerstvě umyté podlaze, ani se potajmu nekradl do spíže na koláče. Tkalci a jeho ženě Báře pánbůh děti nenadělil. Snad proto byla Bára den co den jako z cukru. Jupku i sukni měla vždy bez poskvrnky a tváře jako dvě červená jablíčka.

Sousedé vedle sebe žili v pokoji a přátelství až do té doby, než jednou tkalcová poslala svého muže za humna na švestky. „Hynku!“ zavolala. „Povídám, Hynku! Skoč mi do sádku pro košík švestek. Určitě už zrají, tak jich pár nasuším. V zimě přijdou k chuti.“ Tkadlec zvedl hlavu od rozdělané práce a pověděl: „Barčo, počkej do večera. Švestky neutečou, ale mně v poledne přijde kupec pro hotový tovar.“ Bára se zakabonila. „Kdybys zbytečně nemluvil, mohl jsi být už dvakrát zpátky,“ dupla si zlostně nožkou. Tkadlec Hynek si nad rozmary své ženy pozvedchl, ale přece vstal. Vzal připravený koš a odešel do sádku.

Tkadlec zatrásl stromem a zralé plody popadaly do trávy. Když je sbíral, uslyšel zpovzdálí ševce Vojtu: „Buď zdrav, sousede.“ „Taky ti přeji dobrý den,“ odpověděl. „Na copak tolik švestek?“ podivil se švec. „Ale,“ mávl rukou, „Barča si usmyslela, že si nasuší na zimu.“ Švec nadskočil leknutím. „A kde je bude sušit?“ zeptal se, i když předem znal odpověď. „Samo sebou, že v chlebové peci,“ odpověděl tkadlec. „Pro pět ran do čepice. Hynku, moje žena Fanka zadělala na chleba. Už jí v dížích kyne těsto,“ vychrlil švec Vojta a metelil domů. „To bude pěkná mela.“ Zaslechl ještě tkadlec, který mezitím popadl plný koš a taky se pomalu vracel humny k chalupě.

Ještě nedošel ani na dvůr a už slyšel. „Doma mi těsto pomalu olizuje podlahu a ty si usmyslíš, že budeš v peci sušit švestky,“ křičela na tkalcovu ženu ševcová. „Čímpak já asi nakrmím těch devět hladových krků? Ty je k obědu určitě nepozveš!“ dostávala se Fanka do varu. Avšak Bára si lamentování nenechala líbit. „Já jsem v peci zatopila dřív. A hotovo!“ zvedla umíněně bradu. „Jestli chceš, počkej, až švestky usuším,“ řekla a s pořádkým úsměškem dodala. „Potom si můžeš péct chleba třeba do aleluja.“ Do ševcovky vjelo sto čertů. „To už ale budu těsto honit po návsí, ty náno hloupá!“ rozohnila se. Skočila na tkalcovou a už se válely v jednom chumlu. Vtom na dvůr vešel tkadlec. „Co blázníte, ženské? Pustte se, povídám!“ snažil se je od sebe odtrhnout, ale místo toho slízl pořádný kopanec. Zrovna když si mnul nakopnuté místo, vpadl na dvůr švec Vojta. „Sousedé, jen se podívej na tu šlamastyku,“ otočil se na něj s nadějí v hlase tkadlec Hynek. „Nedají se zastavit.“ Avšak jeho slova nepadla na ornou půdu. Švec se na něj zle osopil: „Když nemá dost rozumu tvá žena, měl bys ho mít alespoň ty! Nejdřív se bude péct chleba, až potom přijdou na řadu vaše švestky. A basta.“ Tkadlec chtěl něco namítnout, ale vtom mu švec ubalil takovou facku, že se svalil rovnou do koše se švestkami. Koš povolil a švestky už byly dobré tak akorát na povidla. Teprve teď se tkadlec dopálil. Vrhł se na ševce a už se po zemi válelo druhé klubko.

Mezitím se u plotu seběhli lidé. Byli by se na pranicí dívali ještě dlouho, kdyby někdo nezavolal biřice a těm nedalo velikou práci rváče od sebe rozehnat.

Chvilku po biřících na dvůr dosupěl zadýchaný rychtář. „Že se nestydíte!“ otočil se na ševce a tkalce, „copak své ženy sami neumíte postavit do latě?“ Potom pohlédl na Báru a Fanku: „A vy dvě jste jenom pro hanbu!“ Po těch slovech se však ševcová znovu rozčílila a vyplázla na rychtáře jazyk. Rychtář zbrunátněl: „Za zostuzení rychtářovy vážnosti vás nechám vyvést ze vsi. Hledejte si obživu jinde. Sbalte si věci a do večera ať jste všichni pryč.“

Toho dne se už v chlebové peci nepeklo. Těsto z díže uteklo a švestky zůstaly napadrté. Pro svou hloupost museli švec, tkadlec i jejich ženy z Blanska odejít a hledat štěstí o dům dál.

Bludov – zámek

Pod Jeseníky nedaleko Šumperka se nachází městečko Bludov, jehož středu vévodí barokně upravený pozdně renesanční zámek. Na jeho místě stávala dříve stará tvrz, za jejíhož zakladatele se považuje Jan z Boskovic, který v roce 1573 koupil Bludov od olomouckých biskupů. Jako pobělohorský konfiskát získal roku 1622 bludovické panství hrabě Kryštof Pavel z Lichtenštejna Kastelkornu, jenž tvrz přestavěl v renesanční zámek. Roku 1710 koupil bludovské panství hrabě Jan Jáchym ze Žerotína. Tehdy se zámek stal žerotínským rodovým sídlem a zůstal jím až do roku 1945, kdy připadl státu. Roku 1999 byla polovina zámku navrátna synovi poslední majitelky Karlu Mornsteinovi, druhá polovina zůstala v majetku obce.

ZÁZRAČNÁ VODA

Nedaleko Bludova vyvěrá ze země léčivý pramen o teplotě skoro 40 °C, jenž má moc uzdravovat a rychle hojit rány. Jeho léčivé účinky znali už páni ze Žerotína, kteří zázračnou vodu užívali ke koupelím.

Jednoho dne uspořádal hrabě z bludovického zámku veliký hon, na který se zval šlechta z celé severní Moravy. Pánové přijeli na bujných koních, jejichž hřívy i ocasy byly zapletené do copů, aby se při divoké štvanci nezatrhávaly o houš-

tí. Každý šlechtic měl při sobě vynikající zbraň s dobrou muškou, jež slibovala skvělý úlovek, a taky mladého panoše držícího na provaze dva či tři silné lovecké psy, kteří nedočkavě poštěkávali a přešlapovali z místa na místo.

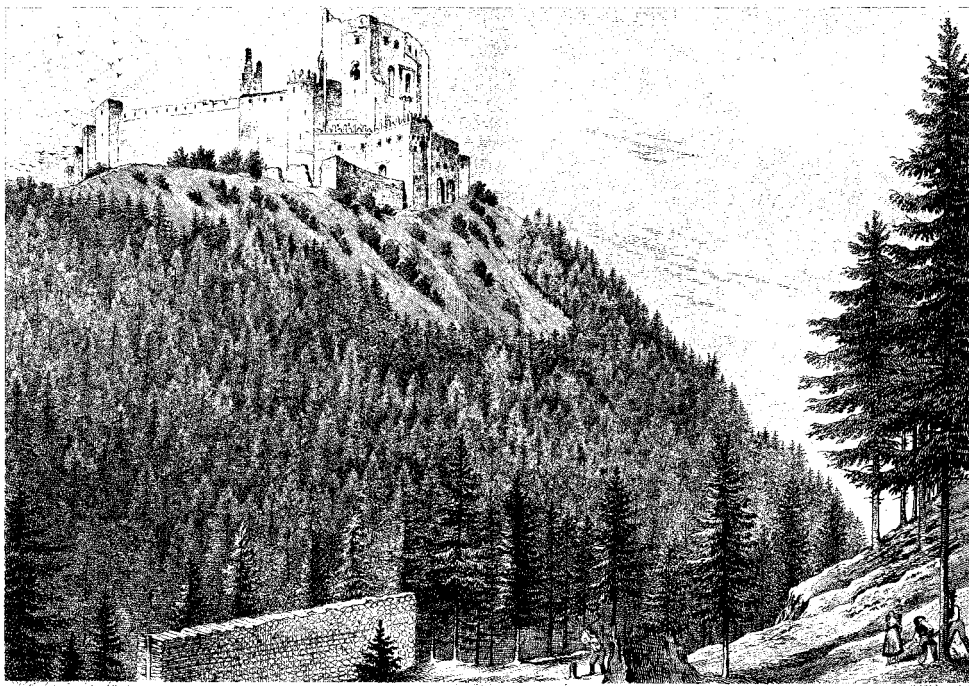
Jakmile lesní roh ohlásil začátek honu, panoši odvázáli psy, již brzy zmizeli v lese. Za nimi vyrazili jejich pánové na koních s puškami v pohotovosti. Lesy byly plné zvěře, ale zlatým hřebem štvance měl být hon na jelena. Zanedlouho psi vystopovali statného šestnáctáka. „První rána,“ křikl bludovický hrabě, čímž si zajistil možnost střelit po jelenovi jako první. Po něm se ke střelbě přihlásili ještě další dva šlechtici. Hrabě přivřel oko, zacílil a vystřelil. Práskla rána a jelen zavrával. Hned však znova nabral ztracenou rovnováhu a těžce se rozběhl hloub do lesa. Divocí psi s vyceněnými zuby i jezdci se sveřepým výrazem ve tváři se pustili za jelenem. Avšak po něm se dávno slehla zem. Možná znal nějakou tajnou lesní skryš, do níž se před pronásledovateli ukryl. Pravdou zůstává, že toho dne už lovci jelení trofej nezískali.

Zraněný jelen se mezitím dobelhal k lesnímu prameni. Klesl do trávy a hltavě se napil. Po několika doušcích se cítil mnohem lépe. Potom v teplé vodě smočil ošklivé zranění a, světe div se, rána se v mžiku zacelila. Uzdravený šestnácták se postavil na nohy a odběhl do stínu lesa.

Tím, že se jelen napil z léčivého pramene, se stal nesmrtelným. Žádný, ani sebelepší střelec mu svou zbraní už nikdy neublížil. A tak se prý po lesích prohání dodnes.

Boskovice – hrad

Na západním okraji Dražanské vrchoviny strmí na vysokém kopci nad říčkou Bělou hrad Boskovice, postavený na přelomu 14. a 15. století Heroldem z Kunštátu. Na začátku druhé poloviny 15. století přikl hrad Jiřík z Poděbrad zemskému hejtmánovi Vaňkovi z Boskovic proto, aby si jeho rod naklonil. Posledním z Boskoviců, kdo vlastnil hrad, byl Kryštof, jenž se často účastnil válečných tažení proti Turkům a boje hojně financoval. Tím se dostal do finančních potíží, a proto Boskovice v polovině 16. století prodal Šimonu Ederovi ze Štiavnice. O dvacet let později získal panství Jaroš Morkovský ze Zástřízl, jehož rod držel hrad až do roku 1687. Tehdy se vdova po posledním majiteli, asi padesátiletá Zuzana Praktická ze Zástřízl, znova provdala a jejím manželem se stal o polovinu mladší Valter Xaver Dietrichstein. Boskovický hrad byl obydlen až do třicátých let 18. století, kdy si Dietrichsteinové v podhradí vystavěli novou rezidenci. Hrad Boskovice je veřejnosti přístupný.

PTÁČNÍK VELEN

Před mnoha a mnoha lety vládl Moravě spravedlivý kníže, který ze svého brněnského hradu často a rád vyjížděl na lov do blízkých i vzdálených lesů.

Jednoho dne si chtěl kníže od vládnutí a úřadování odpočinout, proto se vydal se svou loveckou družinou na hon. Zelené království ho přivítalo veselým ptačím zpěvem a omamnou vůní jehličí. Houštinami kličkovali zajáci, v mlázi se schová-

vali bažanti a v blátivých kalužích hledali žaludy rodinky divokých prasat. Kníže se zhluboka nadechl opojného vzduchu. Jako první pobídl koně a v čele lovecké družiny vyrazil za kořistí. Střílel po zvěři a jeho druzi mu byli v patách. Brzy jim však došly síly a zpomalili.

Trvalo dlouho, než si kníže všiml, že je v lese sám. Volal až do ochraptění a troubil rohem na všechny strany. Nic naplat, jeho druzi ho neslyšeli. Jak se stále otáčel dokola, ztratil směr a nevěděl, odkud přijel. Pokračoval tedy lesem dál, rovnou za nosem. Překračoval kopce rozseknuté hlubokými roklemi, po jejichž dnu přes kameny přeskakovaly říčky, a projížděl slunné mýtiny, na nichž se pokojně pásly srnky. Ale knížete už chuť lovit dávno přešla.

Když slunce sklouzlo nad obzor a na oblohu vypluly červánky, ocitl se kníže na široké pasece, kde stála skromná pastouška. „Konečně lidské obydlí,“ vydechl šťastně kníže. Zaklepal na dveře a přešel práh. Uvnitř bylo útulno a teplo. U jednoduchého krbu klečel statný muž a přikládal polínka do ohně pod vroucí kotlík. Jakmile zahlédl utrmáceného knížete, hned vyskočil na nohy a pohodlně ho usadil. Nezeptal se na jméno, ani ho nezajímalo, kde se kníže v lese vzal. Mléky mu nachystal vydatnou polévku a pořádný krajíc chleba. Mezitím odstrojil a napojil koně. Když se kníže nasytil, podal mu muž ještě hrnek sladkého mléka. Potom nalil do vědra vodu a omyl hostovi umazaný obličej, ruce i nohy. Zcuchané vlasy mu rozčesal dřevěným hřebenem a upraveného knížete usadil nazpět ke stolu, na který postavil džbán se sladkou medovinou. Zlatavý mok sladce páčil v hrdle a řeč se sama odvíjela. Kníže se dozvěděl, že muž se jmenuje Velen, žije v chaloupce sám a živí se ptáctvím. Jakmile se knížeti začala klížit víčka, uložil ho Velen do své postele a zakryl huňatou kožešinou. Sám si lehl na zem ke krbu.

Ráno knížete vyprovodil ven z lesa a ukázal mu cestu, která ho bezpečně doveče na brněnský hrad. Kníže Velenovi upřímně potřásl rukou a pravil: „Až půjdeš do Brna na trh prodat své úlovky, stav se za mnou na hradě. Jsem u brněnského knížete ve službě. Rád ti tvou pohostinnost oplatím.“ Velen přikývl a naposledy se s knížetem rozloučil.

Za nějaký čas měl Velen opravdu cestu do Brna. Když na trhu prodal posledního ptáčka a s naditou kapsou kráčel pod brněnským hradem, vzpomněl si na pozvání. Vystoupal po příkrém svahu a zabušil na hradní bránu. Ani nemrkl a stráž ho uvedla do skvostného sálu. Velen si zaujatě prohlížel tváře urozených dam a pánů, jež na něho shlížely z obrazů visících na stěnách. Vtom se dveře otevřely a do sálu vstoupil dávný Velenův host. „Proč se mu však sloužíci klaní?“ podivil se Velen a vzápětí mu došlo, že jeho bývalý host je sám kníže. Poklonil se tedy také. Avšak kníže ho ze země zvedl a zavedl ho ke skvěle prostřenému stolu. Tam se Velena zeptal, čím by mu svůj dluh splatil. Velen nejdříve nic nechtěl, ale kníže se nenechal odbýt. „Když jinak nedáš,“ povolil nakonec Velen, „budu šťasten, když mi daruješ paseku, na které stojí má pastouška.“ Kníže spokojeně přikývl.

A protože nebyl žádný troškař, daroval Velenovi takový kus země, jež člověk stihne obejít za jeden den. Ptáčník Velen, který od knížete dostal také rytířské ostruhy, si na své pasece vystavěl dřevěnou tvrz. Na jejím místě později vybudovali Velenovi potomci hrad, jež nazvali Boskovice.

Schloss Busau.

Mehner & Maas, Leipzig. 7943

Schloss Busau. Kupfer. Große Offen
Cont. Hiebwerk von allen Seiten. 17943

Bouzov – hrad

Z nejsevernějšího cípu Dražanské vrchoviny se do dalekého kraje rozhlíží oživlý rytířský hrad Bouzov, který byl postaven na počátku 14. století Búzem z Búzova. Od poloviny 14. století drželi panství páni z Vildenberka a po nich moravský markrabě Jošt, jenž je přenechal Heraltovi z Kunštátu. Do roku 1696 se na bouzovském hradu vystřídali třeba páni z Postupic, Kunštátu, Biskupic, Podstatští z Prusinovic nebo Bítovští ze Slavíkovíc. Tehdy Bouzov získal Řád německých rytířů, který na hradu setrval až do svého zániku v roce 1939. Za jejich vlády byl bouzovský hrad na přelomu 19. a 20. století romanticky přestavěn. Roku 1945 přešel pod státní správu a byl otevřen veřejnosti.

ZALOŽENÍ BOUZOVA

Tam, kde dnes stojí pyšný bouzovský hrad, se před několika staletími rozkládaly husté lesy, v nichž se ke slovu dostal jen ptačí zpěv, troubení jelenů či štěkání lišek. Lidský hlas byl pro lesní zvěř velkou neznámou.

Jednou se v panenských lesích usadil mladý lovec Búz. Na pasece si postavil malou dřevěnici a o obživu se mu postaral les, plný rozmanité zvěře. Ačkoliv byl mladý Búz samotářem a sám si samotou vybral za svou věrnou družku, čas od času se mu po lidském slově zastesklo.

Jednoho dne opět vyrazil na lov. Chtěl si počíhat na medvěda, jehož stopy večřejšího dne zahlédl u potoka. Zdatně stopoval huňáče, ale zničehonic stopu ztratil. Bloumal v kruhu kolem poslední šlápoty, až došel na lesní cestu. „Dnes už z lovu nic nebude,“ řekl si a chtěl se vrátit do své dřevěnice. Vtom uviděl u cesty ležet spícího pocestného. Přišel k němu a opatrně ho vzbudil: „Hej, vzbud se, jestli se nechceš stát večerí některé divé zvěře. Noc je na spadnutí.“ Pocestný si protřel ospalé oči a pohlédl na Búze. „Jdu z daleka. Po cestě mě přepadla únava, tak jsem si na chvíli sedl a usnul jsem. Děkuji ti, že jsi mě probudil. Teď musím dál,“ řekl a postavil se na nohy. „Kampak bys teď na noc chodil. Kousek odtud mám chaloupku, rád tě v ní uvítám a ráno se můžeš zase vydat na cestu,“ vzal Búz pocestného kolem ramen a zavedl ho do své dřevěnice. V chaloupce ho pohostil tím nejlepším, co ve spíži našel – kančí pečení s divokým jalovcem a křupavým chlebem. Po dobré večeři postavil na stůl džbánec s voňavou medovinou a oběma nalil. Pocestný si hřbetem ruky otřel mastná ústa a zhluboka si zavdal. „Dobrá. Barva jako jantar,“ pochválil medovinu a počal Búzovi vypravovat příběhy ze své pouti po dalekých zemích. Hvězdy na obloze už začaly blednout a Búz i jeho host se teprve odebrali na lože.

Když vstali, vyprovodil Búz pocestného zpátky na lesní cestu a ukázal mu směr, kterým se má vydat. Pocestný mu poděkoval za pohostinnost a ještě než se nadobro rozloučil, svěřil mu tajemství. „Tady u cesty jsem včera zakopal pokladnici plnou zlatáků,“ ukázal na čerstvou hromádku hlíny. „Je tvoje. Nalož s ní, jak uznáš za vhodné.“ Potom se rozloučil a odešel. Búz ještě chvíli postál a díval se na opuštěnou cestu. Potom poklekl a z hlíny opravdu vyhrabal pokladnici. Odnesl ji do dřevěnice a uložil do rohu pod lavici.

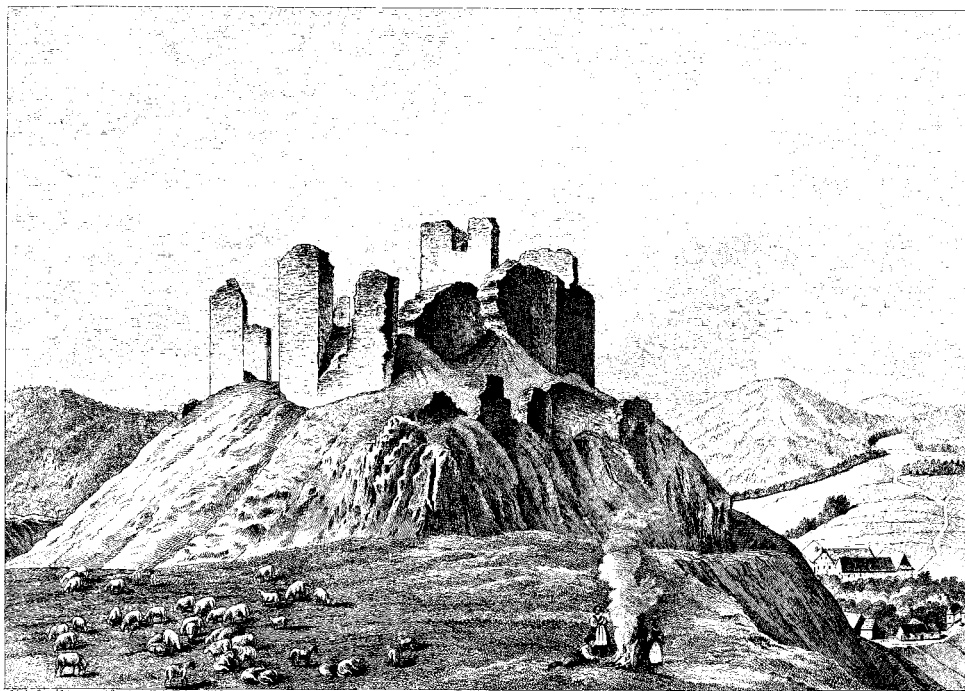
Málem by byl na peníze zapomněl, kdyby do kraje zničehonic nevpadla nepřátelská vojska a nevypukla válka. Tehdy si na dárek od pocestného vzpomněl. Z víka pokladnice setřel prach, jenž se tam za dlouhý čas usadil, a otevřel ji. „Co já s tolika penězi v lese,“ pomyslel si. Vložil truhlici do torny a vydal se s ní ke knížeti.

Kníže mladého Búze vlídně přivítal a peníze od něj vděčně přijal. „Za tvou štedrost a šlechetnost tě jmenuji velitelem svého vojska,“ řekl Búzovi. Ten se statečně postavil do čela armády a rychle ji přivedl k vítězství.

Když Búz ze země vyhnal nepřátele, vrátil se ke knížeti, který ho za chrabrost pasoval na rytíře. Odměnou dostal hvozď, kde dříve žil a lovil. Búz si v něm postavil mohutný hrad, který pojmenoval Búzov. Z toho později vznikl název Bouzov.

Brníčko – hrad

V jesenickém podhůří u moravského Zábřehu stával kdysi hrad Brníčko, který založil asi v první polovině 14. století Ctibor Morava. Po smrti jeho syna Mikuláše získal Brníčko markrabě Jan Jindřich a od roku 1387 hrad vlastnil Bernart ze Slavoňova. Po pánech ze Slavoňova pobyl na Brníčku rod pánů ze Šumvaldu. Od nich hrad koupil roku 1434 Jan Tunkl, který se během let vypracoval z nemajetného zemana na jednoho z nejbohatších moravských šlechticů. Do historie hradu Brníčka se nesmazatelně zapsal Jiří Tunkl, nadšený rybníkář, který své poddané trápil těžkými robotami. Ti roku 1493 proti Jiřímu povstali a utloukli ho. Během husitských válek byli Tunklové na straně krále Jiříka, proto se také Brníčko stalo cílem husitských nepřátel. Roku 1471 byl hrad dobyt a od začátku 16. století leží v rozvalinách.

NEMILOSRDNÝ TUNKL

O panu Tunklovi z hradu Brníčka se na Zábřežsku vypráví už několik staletí. Na panství Jana Tunkla se rozkládalo několik rybníků, o které se Tunklovi poddaní pečlivě starali. Pracovali tvrdě, avšak jejich těžká dřina vždy došla spravedlivého uznání. Až za Janova nástupce, syna Jiřího, na poddané tvrdě dopadla jeho bezcitná ruka.

Jiří Tunkl staré rybníky stále zveleboval. Nezůstal však jen u toho a pustil se do výstavby rybníků nových. Den co den poddaní pracovali od ranního rozbřesku až do večerní rosy. Mladí, staří, ženy i děti se lopotili na rybníčních hrázích v letních parnech i za podzimních plískanic. Celé dny stavěli široké hráze a nikdo by si nebyl ani pomyslel, že by jejich trudná dřina mohla být ještě těžší.

Nevíтанá změna nastala po jedné veliké povodni, která provalila hráz Tunklova největšího rybníku. Vynalézavý Tunkl tehdy vymyslel, že místo hrází bude k rybníkům stavět tlusté vysoké kamenné zdi. Lopota na Tunklových rybnících byla doteď nesnesitelná, ale potom se stala úplně nezvladatelnou. K smrti znavení poddaní jednoho dne pozvedli svá nářadí, doposud poslušně sloužící jen k práci, proti Tunklovi. Lopaty, rýče i motyky bolestně dopadly na Tunklovo tělo, z kterého zakrátko vyprchal život.

Tunklova bolest však neskončila ani po smrti. Zanedlouho se po okolí začalo šuškat, že Tunklův duch v noci straší u jeho rybníků. Mnozí vesničané ho tam o půlnoci uzřeli v děsivé společnosti. Tato neblahá zvěst se donesla až na hrad ke vdově po Tunklovi. Hradní paní, ještě stále silně otřesena úděsným koncem svého manžela, nechtěla povídačkám o mrtvém věřit, proto se sama vydala v noci k rybníkům, aby věci přišla na kloub. Noc byla velmi tmavá, protože se bledý měsíc schoval za nízká mračna. Blížila se půlnoc, když tu paní v dálce zahlédla nejasnou záři. Jas sílil a valil se rovnou na ni. Vystrašená paní pomalu rozeznávala obrysy zjevení a v bezmezném hrůze se pokřížovala. Po široké hrázi se k ní řítíl ohnivý pluh, do něhož byl zapřažen její mrtvý manžel a záda mu přitom bičoval rozchechtaný ďábel. Každou chvíli přibyl nebožtíkovi na hřbetě krvavý šrám. Do jeho srdceryvného úpění ďábel vykřikoval rýmovačku: „Tunkle táhni, támhle zahni! Táhni silně, táhni hladce, abys poznal, co je práce!“ Tunklova vdova pevně sevřela v dlani zlatý křížek, který stále nosila na krku, a ačkoli byla polomrtvá strachy, odhodlaně vstoupila ďábelskému pluhu do cesty. „Drahý choti, čím spasím tvou prokletou duši?“ sotva slyšitelně hlesla. Duch na ni upřel svůj prázdný pohled a s nadějí v hlase odvětil: „Klid najdu, až vlastníma rukama rozebereš tuto kamennou hráz a kamení uložíš na jeho původní místo.“ Do toho zazněl svist čertova biče, jenž Tunklova ducha pobídl zpět ke cvalu. Za chvíli ohnivá záře pluhu v dálí pohasla a spolu s ní dozněla i posměšná rýmovačka.

Po otřesném setkání se hradní paní uchýlila za bezpečné zdi kláštera, kde se po zbytek života modlila za spásu svého tyranského manžela. Tunkl se tak vysvobození nedočkal a povídá se, že jeho duch s čertovským společníkem bývá stále vídán na rybníční hrázi.

Brumov – hrad

*Draha! Petínko! Pozdrav z Brumova
Prijmete srdečné díky za pohledy, které jste mi poslala. Ten
můj domáček se spíše ještě vřel do Pukovic. Jeho nový povrch
na pr. stupních ovšem jak píše, že se zdá, že se v něm
a zrušením se. Vane měte. Anetela. Hlavěnkova.*

Už odpradáva stojí na zalesněném kopci hrad Brumov, který svůj starobylý zrak upírá z jedné strany na město Brumov-Bylnici a dál na Valašské Klobouky a z druhé strany dohlédne až za slovenské hranice. Hrad vznikl asi v polovině 13. století a jeho hlavním úkolem bylo hlídat obchodní stezku vedoucí Vlárským průsmekem z Uher na Moravu. Zdem brumovského hradu vládlo mnoho pánů, ale mezi první patřil Smil z Brumova. Na začátku 15. století přešlo panství od Oldřicha z Hradce na Bočka z Kunštátu. V polovině 15. století získali majetek páni z Cimburka a po nich rod pánů z Podmanína. Rodu Kavků z Říčan byl hrad roku 1622 zabaven a uchvátili ho uherští Apponyové. Po nich se na Brumovu vystřídalo mnoho, většinou maďarských majitelů. V polovině 18. století na hradu vypukl požár, avšak tehdy už tam sídlily jen kanceláře vrchnostenských úředníků. Podruhé Brumov vzplanul v první polovině 19. století, kdy byl po požáru trvale opuštěn a zchátral. Na konci 20. století prošel hrad četnými opravami a byl znova otevřen pro veřejnost.

KAVKA Z ŘÍČAN

Před necelým půl stoletím vládl na brumovském hradu Zdeněk Říčanský Kavka z Říčan, jenž se ustavičně vadal se svým uherským sousedem o hranici panství. Druhou Kavkovou zálibou bylo neustálé pronásledování svobodných pánů, kterých jeho zásluhou na panství kvapem ubývalo.

Kafkovi věrně sloužil zvláštní oddíl raubířů, složený ze siláků a lamželezů z celého kraje. Tito výtečníci celé dny procházeli kopci Bílých Karpat i vzdálenější-

mi Vizovickými vrchy, kde číhali na osamělé povozy svobodných pánů, aby jim škodili. Někdy jim jen sebrali převážené zboží, jindy je surově ztloukli a nejhůře dopadli ti, které rovnou zabili. Kafka z Říčan jejich řádění spokojeně přihlížel a nejvíce se radoval tehdy, když se mu podařilo některého pána ožebračit a nadobro připravit o svobodu. Potom musel pán nepán jako poslední nevolník nastoupit na pole a robotovat až do roztrhání těla.

Jednou jel svobodný pán z nedaleké Poteče lesem, kde ho přepadli brumovští raubíři. Převrhli mu povoz, z něhož se do bláta cesty vysypaly pytle čerstvě namleté mouky. Svobodný pán nad zničeným towarem vhodným už tak akorát pro prasata bědoval a láleřil, ale jeho výtky už slyšel jen ztichlý les. Po vinících se dávno slehla zem.

Rozzuřený pán horko těžko vrátil povoz zpátky na kola a rovnou cestou zamířil na brumovský hrad. Hnal koně cestou necestou a než se nadál, uviděl na kopci mohutné hradby. Přispěchal k bráně a nechal se ohlásit u říčanského Kavky. Jedním dechem mu vysypal stížnost na raubíře a žádal o nápravu. Kavka z Říčan byl mazaný jako liška. Zakrátko se mu podařilo několika medovými řečmi svobodného pána uchlácholit. „Hned zítra,“ lísal se Kavka, „tě na tvém dvorci osobně navštívím a vyrovnáme se spolu. Nic se neboj, až ty nezvedené lapky chytím, nechám je bez milosti potrestat.“ Potom už svobodného pána vyvedl ven, a sotva za ním zapadla brána, zamumlal si pro sebe: „To tak! Jediným, kdo bude pykat, budeš ty. Za to, že ses opovážil vkročit do mého hradu.“ Potom zavolal pacholka a nařídil mu, aby mu na zítra přichystal kočár.

Hned příštího rána nasedl pan Kavka do kočáru a vydal se za svobodným pánem. Jakmile dorazil na jeho dvorec, vytáhl z kapsy měsíc dukátů jako náhradu škody. Svobodný pán uviděl, že Kavka činu svých podřízených lituje, a tak ho pozval na sklenku dobrého vína. Peníze přijal rád a při sklence si s Kavkou dobře popovídal. Než se brumovský pán zvedl od stolu, řekl: „Když už jsem tady, mohu se podívat na tvou listinu zaručující ti svobodu?“ Svobodný pán přisvědčil a z truhly v rohu síně vytáhl staré lejtstro. Pan Kavka se do něj začetl a potom ledabyle prohodil: „Brzy ti vyprší platnost listu. Vezmu ho s sebou na hrad a znova potvrdím. Ušetřím ti tak zbytečnou cestu a ty si ho potom jenom vyzvedneš.“ Svobodný pán souhlasil a přitom si pomyslel: „Přece jenom je ten Kavka dobrý člověk.“ Když měl říčanský Kavka listinu bezpečně v kapse, rychle se rozloučil a odspěchal pryč.

Večer se věc s lejtstrem rozležela svobodnému pánovi v hlavě. Celou noc oka nezahmouřil a hlavou se mu pořád dokola honilo: „Raději jsem vůbec neměl tak důležitý list pouštět z ruky.“ Ale už bylo pozdě plakat nad rozlitym mlíkem. Sotva se rozednilo, osedlal si koně a odcválal na hrad. Jak se správně obával, nebyl na něj vpuštěn a o lejtstru nikdo neslyšel. Den co den se vracel na Brumov, ale pokaždé odcházel s nepořízenou. Svou důležitou listinu už vícekrát neviděl a zakrátko musel rozšířit řady poddaných, již mu rádi uvolnili místo na poli. A tak bývalý svobodný pán už nikdy svou svobodu zpátky nenabyl.

Také brumovského pána nakonec anděl strážný opustil. Jednoho letního dne byl totiž Kavka z Říčan zákeřně zavražděn. Snad některým podvedeným poddaným či uherským sokem, kdo ví. Ale smrtí jeho řádění neskončilo. Jeho duch se prý dodnes prohání po okolních kopcích v kočáře, který táhnou splašené koně, jímž z hub šlehají plameny. Kdo ohnivým koním neustoupí z cesty, bude na prach spálen.

VALAŠSKÉ KLOBOUKY

Nedaleko Brumova se mezi kopci Javorníků a Bílých Karpat rozkládá město Valašské Klobouky. Kdysi dávno se však na jeho místě donekonečna táhly husté lesy, z kterých jen sem tam prokouklo zelené oko luk a mýtin, leskle protkaných říčkou Kloboučkou.

Hluboké lesy byly plné divoké zvěře a páni na Brumovu do nich rádi často vyrazeli na lov. Vlahé loučky kolem potoka jim vždy sloužily jako shromaždiště po ukončení lovu. Tam do trávy vedle sebe naskládali dlouhé řady ulovených zajíců, bažantů, koroptví a taky kňourů či srnců.

Jednoho dne se opět brumovští páni vydali na hon. Dychtivě se rozešli po lese a do pozdních hodin lovili prchající zvěř. Večer se potom měli sejít na předem určené louce u potoka. Na kraj padl soumrak a někteří lovci na louce stále chyběli. Stalo se, co se jednou stát muselo. Část lovců při návratu z lovu minula určenou louku a svůj úlovek složila na jiné mýtině. Zbloudilé družiny lovců se potom hledaly dlouho do noci. Aby se napříště předešlo podobné příhodě, označil vždy hradní pán cílovou louku holí, na které byl nasazený klobouk.

Od té doby lovci nikdy nezabloudili. Vždy bezpečně dorazili na louku, kde byla do země zabodnuta hůl s kloboukem. Často se také stalo, že byla louka označena hned několika holemi s klobouky najednou. Za nějaký čas na tom místě vznikla osada, která byla pojmenována Klobouky.

Bruntál – zámek

Na cestě mezi Opavou a Šumperkem leží v kopcích Nízkého Jeseníku město Bruntál s barokně upraveným renesančním zámkem. Na jeho místě stával asi od poloviny 15. století gotický hrad vybudovaný pravděpodobně Janem Bruntálským z Vrba. Příslušníci rodu Bruntálských zastávali vysoké státní posty. Za jejich vlády započala asi v polovině 16. století přestavba hradu na zámek, která pokračovala na začátku 17. století. V Bruntále setrvali do roku 1621, kdy jim bylo panství zkonfiskováno. Zámek získal Řád německých rytířů, který ho vlastnil až do roku 1939, kdy byl zrušen. Během druhé světové války Bruntál zabrali němečtí okupanti a po válce byl zámek zestátněn.

ŽLUTÉ SVĚTLO

Necelé tři století patřil bruntálský zámek Řádu německých rytířů, kterému vládli velmistři. Do jednoho to byli cizinci, na něž lidé pohlíželi skrz prsty. Někdy po právu, jindy neprávem.

Jednou přišla bohatému bruntálskému kupci soudní obsílka. Bylo to pozvání na radnici ke svědecké výpovědi proti jeho sousedovi, s nimž byl v dlouhodobém sporu. Kupec se sebral a odkráčel na radnici, kde před sedícím tribunálem složil přísahu. Na konci slibu si položil ruku na srdce a dodal: „Jestli nemluvím pravdu, ať mi zůstanou dveře mého domu navždy zavřené.“ Potom se nadechl a z plných plic se pustil do svědectví, na jehož základě byl obžalovaný soused odsouzen k dlouholetému žaláři.

Kupec se vracel z radnice domů a spokojeně si mnul ruce. Avšak těsně před prahem svého domu zakopl a nešťastně upadl hlavou zrovna na železnou kliku dveří. S krvavou trhlinou na spánku se svalil na dlažbu cesty. Krátce zachrčel a život z něho vyprchal. Křivě přísahal, a proto do svého domu opravdu více nevskočil.

Krátce nato se v noci začalo zjevovat před kupeckým domem žluté světlo. Někdy za kvílivého zpěvu tančilo v kruhu a jindy se snažilo protáhnout některou skulinkou ve dveřích dovnitř do domu. Dveře však nepovolily. Dům nechtěl kupcova ducha vpustit.

Netrvalo dlouho a zpráva o žlutém světle se donesla až k velmistrovi na bruntálský zámek. Aby se před svými poddanými vytáhl, prohlásil, že světélkujícího ducha zažene. Hned příští noc se vypravil ke kupcovu domu, kde ho už v širokém kruhu čekali zvědaví Bruntálští. Jakmile odbila půlnoc, zjevilo se před dveřmi domu žluté podlouhlé světlo. Velmistr ke světlu přistoupil a začal na ně mluvit: „Nečistý duchu, napáchal ses na světě dost škody za živa, dej pokoj aspoň po smrti.“ Světlo zablikalo, ale opět se naplno rozzářilo. Velmistr na ně promluvil podruhé: „Dábské zjevení, zhasni a vrať se pod zem.“ Nato žluté světlo krátce pohaslo, ale zase se rozsvítlo. Potom velmistr spustil potřetí, avšak tentokrát odříkal motlitbu. Když ztichlým Bruntálem zaznělo amen, světlo zapraskalo, zbledlo, až vyhaslo docela.

Kupcův světélkující duch se už více v Bruntále neobjevil a jeho hrob mohl konečně zarůst trávou. Neprávem odsouzený soused byl puštěn na svobodu. A velmistr? Tomu se začali lidé na sto honů vyhýbat. Vždyť s tím, který umí i duchy zaklínat, nejsou žádné žerty.

KROK O DUŠI

Kdysi dávno žila v Bruntále jedna hospodyně. Už myslela, že nadobro zůstane na ocet, když se zničehonic i na ni usmálo štěstí v podobě nečekaného ženicha. Slovo dalo slovo a slavila se svatba.

Hospodář ale brzy poznal, že netrefil hřebíček na hlavičku. Ačkoliv se jeho žena v kuchyni otáčela jak na obrotluku, výsledek nestál za řeč. Hospodář si však nezoufal a stále čekal, že se jeho paní kulinářskému řemeslu přece jenom jednou pořádně naučí.

Jednoho dne k podzimku hospodyně vyrazila na houby. V lesích okolo Bruntálu jich rostlo, že je mohla sbírat vidlemi. Netrvalo dlouho a měla košík vrchovatě plný pěkných hříbků. Na vrch přihodila několik žlutoučkých kuřátek a ani si nevšimla, že na dně košíku leží statný hřib satan. Doma manželovi připravila chutnou smaženici a zvesela ho volala k obědu: „Pojď, už nesu na stůl. Ať ti ta dobrota nevychladne.“ Hladový hospodář usedl k talíři a jedl, až se mu za ušima dělaly boule. Po dobrém obědě si povolil kalhoty a spokojeně oddechoval: „Dneska ses ženo opravdu vyznamenala.“ Avšak už za několik málo hodin svých slov hořce litoval. Pár dnů potom strávil na místě, kam i pan král chodí pěšky, a zase mu bylo dobře.

Hospodyně si z neuváženého sběru vzala ponaučení a vícekrát na houby do lesa nešla. Aby svému manželovi od otravy houbami ulevila, vydala se raději na

bylinky. Nazdařbůh trhala ty, které se jí nejvíce líbily, a tak se v košíku brzy octly také vraní oka a několik rulíků. Doma hospodyně zavařila vodu a přelila bylinky. Navrch hodila rovnou hrst divizny a těšila se, jak si její manžel na čaji pochutná. Hospodář se zhluboka napil a se slovy: „To je ale dryák,“ usnul. Z hlubokého spánku se už vícekrát neprobral.

Hospodyně až do své smrti zůstala sama. Jakmile zemřela, potkala se u jejího smrtelného lože Panna Maria s pekelníkem. „Duše patří peklu,“ spustil čert a zastoupil Marii cestu. „Ale kdepak,“ nedala se Panna Maria zastrašit. „Duše poputuje do nebe.“ „Ne!“ křikl pekelník. „Hospodyně otrávila manžela, a proto se bude smažit v pekle.“ Panenka Maria složila ruce na prsou a klidně řekla: „Byla to jen nešťastná náhoda.“ Potom mávla rukou: „Takových se stává.“ Čert však pořád mlel svou a nechtěl se duše vzdát.

Nakonec se dohodli, že budou o duši soutěžit. Duši vyhraje ten, kdo z Uhlířské hory nad Bruntálem udělá nejdelší krok, aniž zavravorá, či dokonce upadne. Panna Maria a pekelník se vydali na vrch. Nahoře si pekelník dupl kopytem: „Abys věděla, já začnu!“ Panenka Maria lhostejně pokrčila rameny: „Prosím. Jak je libo.“ Čert se rozkročil a udělal krok až na Biskupskou kupu u Zlatých hor. Avšak vzdálenost byla tak ohromná, že se zakymácel a svalil na zem jako pytel brambor. Panna Maria potom vykročila, jako by poskočil vrabec, a sázku na plné čáře vyhrála. Dábel vztekle zaklel a propadl se do pekla. Panenka Maria uchočila duši nešikovné hospodyně a donesla ji do nebe, kde dostala za hříšné sázení trochu vyhubováno.

Na Uhlířské hoře nad Bruntálem leží kámen, na nějž Panenka Maria kdysi šlápla. Zůstal v něm otačený otisk její nohy a povídá se, že každý rok ve výroční den sázky se kámen rozzáří všemi barvami duhy.

Bučovice – zámek

Nad Ždánickým lesem, na půl cesty mezi Brnem a Uherským Hradištěm, stávala už v polovině 14. století stará gotická tvrz. Na konci 15. století patřily Bučovice přívrženci Matyáše Korvína, Janu Kropáčovi z Nevědomí. Potom panství vlastnili páni z Boskovic, mezi kterými byl i Jan Šembera Černožorský, za jehož vlády byl v druhé polovině 16. století vystavěn renesanční zámek. Na konci 16. století přinesly Šemberovy dcery bučovický majetek věnem pánům z Lichtenštejna. Zakrátko Karel Eusebius dospěl k názoru, že v Bučovicích je nezdravé ovzduší a nechal zámek přeměnit na lichtenštejnskou úctárnu s byty úředníků. Roku 1945 byly Bučovice zestátněny.

STAVBA ZÁMKU

Za dávných časů vládl na Bučovicích Jan Šembera. Pán to byl všelijaký a u poddaného lidu nijak zvlášť oblíbený. Ze své staré tvrze skoro nevyšel, a když už se tak stalo, nevěstilo to nic dobrého.

Jednoho dne přestala Šemberovi věčně studená tvrz stačit. „Jsem přece nějaký pán, nechám si vystavět krásný zámek,“ pomyslel si. „Jenže kde na něj vzít? Pokladnice je skoro prázdná,“ posmutněl. Chvilí si lámal hlavu, ale brzy mu tvář rozzářil úsměv: „Není nic jednoduššího! Zvednu daně.“ Jak si usmyslel, tak taky provedl. Zbídačení poddaní poctivě platili a pokladnice byla brzy plná.

Šembera si zamnul ruce a nechal zbořit zchátralou tvrz. Na jejím místě začali dělníci se stavbou nového zámku. Od rána do večera čile pobíhali po stavbě, jež rychle přibývala. Avšak když ráno opět přišli do práce, shledali, že jejich vče-

rejší dílo někdo rozbořil. Museli tedy začít znovu. Ale další den se příhoda opako-ovala a také po sedm příštích dnů nacházeli ráno co ráno svou stavbu v rozva-
linách. Proto pan Šembera večer postavil kolem nedokončeného zámku strážce,
aby si na viníka posvítily.

Následující ráno však byly zdi zámku opět zbořené. „Copak jste ve službě
tloukli špačky?“ zhurta uhodil Šembera na strážce. „I kdepak,“ dušovali se strážci.
„Ani oka jsme nezahmouřili. Všechno jsme na vlastní oči viděli,“ zajíkal se jeden
a ostatní přikyvovali. „O půlnoci se k zámku přihnala horda pekelníků a dlouhý-
mi pařáty rozebrali zámecké zdi, až z nich zbyla jen hromada suti.“ Strážci se bo-
habojně pokřížovali. „S peklem nic nezmůžeme, tak jsme raději utekli.“ Šembera
se zachmuřil. „Mám já to ale chrabré strážce,“ zamumlal si opovržlivě. „A teď
babo rad!“ Chvilí dumal a potom se rozhodl přesunout stavbu zámku jinam.

Pan Šembera si vybral hezké místo u říčky Litavy. Dělníci ho však od jeho
úmyslu odrazovali: „Pane, půda u řeky je bažinatá, samý mokřad. Měkká zem
stavbu neunes.“ Avšak Šembera byl neoblomný a na vybraném místě trval.
Stavba se tedy přestěhovala k řece. Dělníci do mokřiny zasadily hrubé dubové
kmeny, jež sloužily jako pevný základ. Na nich teprve počali stavět zámecké zdi.
Ale jak předpokládali, stavba se nedařila. Zdi natáhly vlhkost z bažin a drolily se.
Jan Šembera začal být velmi netrpělivý.

Jednoho dne se opět přijel podívat k řece, jak nešťastná stavba pokračuje. Stál
na cestě a zamračeně pozoroval dělníky, když vtom k němu došel pocestný. „Milý
pane, tady zámek nepostavíš,“ řekl mu vlídně. Šembera se k němu otočil a od-
pověděl: „Stavěl jsem jinde. Nedařilo se. Tady však, i kdybych měl vydat posled-
ní groš, zámek vystavím.“ Pocestný se usmál: „Dlouho jsem putoval světem, kde
jsem pomáhal chudým a nemocným. Na své pouti jsem leccos zaslechl.“ „Tak po-
rad,“ ožil Šembera. Pocestný se napil trochu vody z kozího měchu, jež měl zavě-
šený na rameni, a spustil: „Slyšel jsem, že když do stěny zazdíš hodného člověka,
více se ti nezřítí a zůstane navždy pevně stát.“ Jan Šembera si v duchu opako-
val podivnou radu: „Zazdíš hodného člověka... Ale kde takového dobráka vez-
mu.“ Potom mu zrak sklouzl na pocestného, jenž pomalu dopil a začal se lou-
čit. „Staral se o chudé a nemocné...,“ proletělo Šemberovi hlavou. „Hodnějšího
aby pohledal.“ Šembera rychle kývl na strážce a něco jim pošeptal. Strážce se lek-
ly, ale poslechly. Vše se událo velice rychle. Za okamžik byl pocestný pevně svá-
zaný provazem a strážce ho vlekly k rozestavěnému zámku. Na zemi po něm zů-
stal jenom kozí měch, z něhož pomalu vytékala voda.

Dělníci pocestného zazdili do jedné zámecké zdi a nestačili se divit, jak jim
stavba začala rychle odsýpat. Ani se nenadáli a u řeky stál nový nádherný zámek.
Sídlo, které Šemberovi široko daleko záviděli.

ŠEMBERŮV PODVOD

Jan Šembera se do svého nového zámku nadšeně nastěhoval, avšak mnoho si ho
neužil. Zakrátko vážně onemocněl, a tak jedině, co ze svého velkolepého sídla
znal, byla jeho zámecká ložnice.

Churavý Šembera ležel v posteli vysoce zastlané prachovými peřinami a opá-
jel se myšlenkami na svůj skvostný zámek. Hověl si zrovna na růžovém obláčku,

když tu mu do snu připlul černý mrak. Šembera pomyslel na své dcery a vzpomněl si na závěť. V té se praví, že nebude-li mít syna, připadne jeho majetek minoritskému klášteru v Brně. V tu ránu se Šembera uzdravil a rychle vyskočil z postele.

Usilovně přemýšlel a přitom měřil ložnici různými kroky: „Tolik práce mi dalo, než jsem zámek vystavěl, a proto se nikdy nedostane do cizích rukou. O to se postarám.“ Zanedlouho spěděl chytrou lest. Zasedl za stůl a na list čistého papíru napsal: „Vážený kvardiáne, můj život se sklání k samému konci a já jsem každým dnem blíže smrti. Přijed' brzy na bučovický zámek, abychom se mohli přesně domluvit na předání mého majetku minoritům. Jan Šembera.“

Sotva byl list do minoritského kláštera doručen, zavládlo tam radostné pozdvižení. Představený kláštera si rychle přichystal listiny a hned nazítří ráno se vydal na cestu.

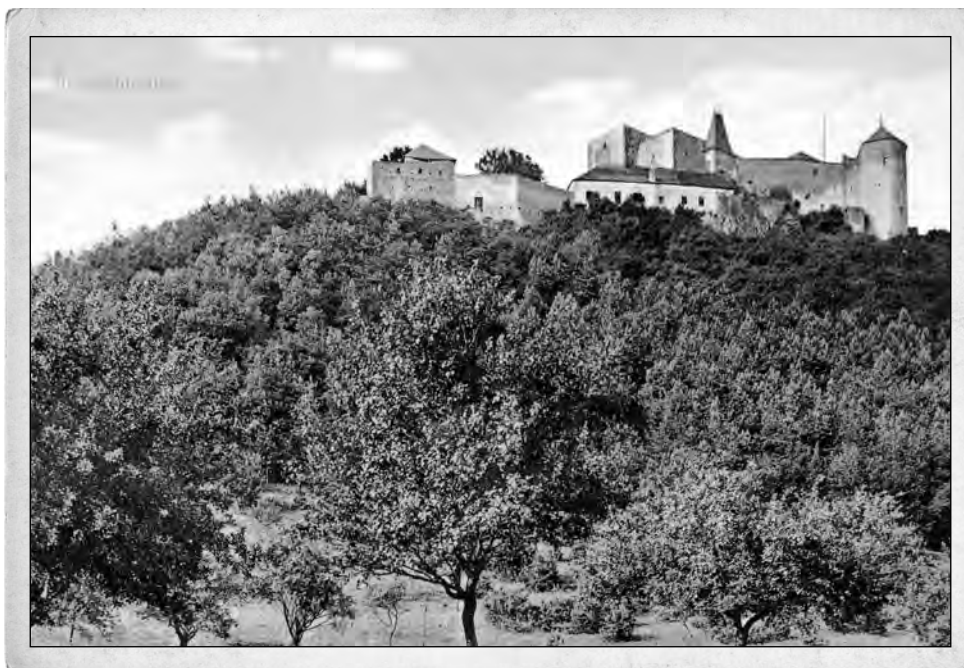
Navečer dojel do Bučovic, kde byl mile přivítán. Šembera ho uvedl do hodovní síně a posadil za prostřený stůl. Kvardián, doposavad zvyklý na skromný život, klouzal svým ohromným zrakem po chutných lahůdkách přichystaných na stole. V puse se mu sbíhaly sliny na vábně vypadající nadívané perličky, bažantí paštiky a pečené křepelky. Nenechal se tedy dvakrát pobízet a čile se pustil do díla. Výborné jídlo přitom vydatně zapíjel nejkvalitnějším vínem. Skvělé jídlo a pití kvapem zmizelo ze stolu a příjemně unavený host začal spokojeně poklimbávat.

Tehdy se k němu Šembera nenápadně přitočil a z brašny zavěšené na opěradle židle mu obratně vytáhl svazek listin. Pečlivě si je pročetl a přitom se leda byle procházel síní. Když se zastavil u plápolajícího krbu, opilý kvardián se probral. Tázavě pohlédl na Šemberu, kterému se ústa zkřivila do vítězného úsměvu a jedním pohybem vhodil listiny do ohně. Kvardián přiskočil ke krbu a snažil se pohrabáčem zachránit důležité svitky. Z ohně však vytáhl jen zčernalé zbytky listů. Z hrdla se mu vydral žalostný vzlyk a potom se pohrabáčem vztekle ohnal po Šemberovi. V půli cesty však nechal ruku klesnout a jen na Šemberu vychrlil strašlivou kletbu. Jakmile kvardián opustil Bučovice, musel Šembera opět ulehnout na lože. Jeho nemoc se rychle zhoršila. Netrvalo dlouho a Šembera ve strašlivých bolestech zemřel.

Avšak to byl teprve samý začátek jeho nekonečných muk. Sotva jeho duše opustila tělo, uchvátil ji číhající ďábel a uháněl s ní do pekla. Kvardiánova kletba uvrhla Šemberu do podoby černého koně, na kterém každou noc rozchechtaný ďábel divoce rajtuje kolem zdí minoritského kláštera.

Buchlov – hrad

Na zalesněném vrchu uprostřed Chřibů stojí už z dálky viditelný hrad Buchlov, který byl postaven na konci 13. století. Buchlov, častokrát zastavovaný bohatým věřitelům, daroval Vladislav II. Jagellonský roku 1511 Arklebovi Trnavskému z Boskovic za pomoc proti Turkům. Arkleb však hrad již roku 1520 prodal Žerotínům a po nich panství zdědili páni ze Zástřizl. Jejich potomek Jindřich Prackický ze Zástřizl vedl spor s velehradským klášteřem o hranice panství. Na jeho příkaz poddaní loupili hrozny na klášterních vinicích. Pravděpodobně velehradský opat spor nakonec ukončil tím, že Jindřicha probodl mečem. Posledním obyvatelem na Buchlovu byl Jan Dětrich Petřvaldský, který se oženil s Anežkou Eleonorou hraběnkou z Colonna-Felsu. Hraběnka studenému hradu nemohla přivyknout, a proto nechal Jan Dětrich vystavět v nedalekých Buchlovicích pohodlný zámek, kam se poté přestěhovali.

ARKLEBOVO DĚLENÍ

Černé obrysy mohutné stavby hradu Buchlova odpradávná ponuře ční nad vrcholky stromů chřibských lesů, kterými před půl stoletím procházel rytíř Arkleb Trnavský z Boskovic.

Stíny se prodlužovaly a noc se kvapem blížila. Rytíř Arkleb se otřásl večerním chladem a začal hledat místo, kde by mohl v teple přenocovat. Všude kolem se však rozprostíral hustý vlhký les, jenž sliboval akorát tak studené lože.

Vtom Arkleb nad špičkami stromů zahlédl temnou hradní věž. „Konečně lidské obydlí,“ přidal do kroku. „Snad se na hradě nad promrzlým pocestným smilují a dopřejí mu trochu tepla.“ Rychlou chůzí došel k hradní bráně, která byla otevřena dokořán. „Zvláštní,“ podivil se rytíř, „noc je na spadnutí a hrad je otevřený jako o jarmarku.“ Vešel dovnitř a rozhlédl se po nádvoří. Pusto a prázdno. „Hej hola!“ zavolal Arkleb, ale odpověděla mu jen ozvěna.

Rytíř tedy prošel nádvořím a vstoupil do hradu. Postupně nahlédl do všech komnat, ale nikde nenašel ani živáčka. Všechno pokrývaly husté pavučiny a tlustá vrstva prachu. „Nu co,“ pokrčil Arkleb rameny, „najdu si teplé místočko a do rána si tu pohodlně zdřímnu.“ Nejvíce se mu líbil prostorný sál s vysokým krbem, v němž hned zatopil. Srazil si dvě židle k sobě a vystlal je měkkou kožešinou, již našel v truhlici pod oknem. Posadil se do pohodlí a nohy natáhl blíže k ohni, aby se lépe zahřál. Arkleb dokola obhlédl sál, který mihotavě ozařovaly plameny, a znova se pohledem zastavil u krbu. Podíval se vzhůru a uviděl nad ním viset zvláštní meč. Rukojeť ukovaná z ryzího zlata nesla složité rytiny připomínající propletená hadí těla. Rytíř sundal meč ze zdi a pochválil ho: „Mistrovská práce.“ Potom ho potěžkal a dodal: „Padne do ruky jako ulitý. Na hradu není ani noha, a tak nebude jistě nikomu vadit, když si meč ponechám.“ Znovu usedl k ohni, když vtom se na vedlejší stěně hlasitě rozezněly hodiny. Ručičky na ciferníku ukazovaly pravou půlnoc.

Jakmile hodiny dobily, rozletěly se dveře sálu a dovnitř vstoupily čtyři postavy v dlouhých černých hábitech, jež na ramenou nesly dubovou rakev. Beze slova ji postavily na zem a tiše opustily sál. Arkleb opatrně přišel k rakvi, z níž se ozvalo silné zabušení. Odklopil víko a z rakve vyskočil drobný stařík, který rytíři pokynul, ať ho následuje.

Arkleb poslechl a tiše kráčel za staříkem. Po mnoha točitých schodech sešli do hradního sklepení, kde ve tmě studeně blikaly mnohačetné oči hubených krys. Stařík došel na konec sklepa a tam se zastavil. Před ním ležela vysoká hromada zlatých mincí, jež ve světle pochodně ohnivě zářily. „Tuto hromadu peněz musíš do hodiny rozdělit na dva stejné díly,“ promluvil stařík, „jinak tě ti čtyři černí rozsápou na tisíc kusů.“ Rytíř hned přiklekl k hromadě a pustil se do díla. Stařík se k němu přitočil a ještě mu zlověstně pohrozil: „Pamatuj! Máš jen pouhou hodinu.“ Potom zpod kabátu vytáhl přesýpací hodiny a začal měřit čas.

Arklebovy ruce se jen míhaly a hromada rychle mizela. Stařík netrpělivě chřestil pískem v hodinách a přitom kolem rytíře neustále poskakoval. Nalevo i napravo od Arkleba už vyrostly dvě menší haldy mincí a před ním na zemi zůstal ležet poslední peníz. „Kam s ním?“ ozval se zvesela stařík. „Napravo, nebo nalevo?“ V hodinách už zbývalo posledních pár zrněk, když vtom rytíř vytáhl meč a jednou ranou minci přesekl napůl. Sebral obě poloviny a každou přihodil na jednu hromadu. Jakmile úlomky cinkly o ostatní mince, čas vypršel.

Najednou byla staříkova netrpělivost pryč. „Rytíři, mnoho let jsem tady ve sklepení musel počítat peníze, které jsem uloupil chudým,“ řekl, „a stále jsem se nemohl dopočítat. Jedna mince mi pořád přebývala.“ Padl na kolena a vroucně Arklebovi děkoval: „Teprve ty jsi mě ze zakletí vysvobodil, za což jsem ti z celého srdce vděčný.“ Potom se otočil k hromadám peněz a dodal: „Jedna hromada náleží tobě a druhou spravedlivě rozděl mezi chudé lidi.“ Jakmile dořekl, zmizel a vícekrát se neukázal.